# RELAȚIILE MOLDO-POLONE ÎN PERIOADA ANILOR 1552-1595

*Ion CHEPTENE*

**CZU: 94(478+438)"1552/1595"** *ioncheptene85@gmail.com*

*The following study represents a systemized attempt at describing the evolution of Moldo-Polish relations during the years 1552-1595.*

*The analysis of the evolutions of political relation, as well as the influiences of relationships between boyars of Moldova and polish Szlachta on political status of the Moldavia is the main focus of this thesis.*

**Actualitatea şi importanţa temei abordate.** Problema relațiilor dintre Țara Moldovei și Polonia în anii 1552-1595 reprezintă un subiect destul de important pentru istoria spațiului Est-Carpatic. Ea este o parte componentă a tematicii mai largi, evoluția relațiilor internaționale în spațiul Est-European în a doua jumătate a sec. al XVI-lea.

În cadrul cronologic ales, se profilează câteva tendințe ce vor marca Țara Moldovei pe viitor. Întâi de toate, perioadei îi este specific creșterea interesului din partea Statului Polon spre suprimarea influenței otomane. Dorința Poloniei de a crea din Țara Moldovei o zonă tampon în fața Imperiului Otoman urma să se conformeze existenței intereselor turcești în Moldova.

**Scopul și obiectivele**. Scopul lucrării este elucidarea rolului și specificului ocupate de relațiile bilaterale moldo-polone din perioada 1552-1595 în cadrul relațiilor politice internaționale. Obiectivele principale ale lucrării sunt:

1. Analiza trăsăturilor generale și a specificului rapoartelor bilaterale în perioada anilor 1552-1595.
2. Elucidarea pretențiilor și sprijinirii pretendenților la tronul Țării Moldovei din partea magnaților polonezi în perioada 1552-1595.
3. Analiza gradului de interdependență dintre creșterea rolului magnaților polonezi în Moldova și evoluția relațiilor bilaterale moldo-polone.

**Istoriografia problemei.** În istoriografie au apărut multe monografii, studii, articole ce vizează relațiile moldo-polone în perioada anilor 1552-1595. Pentru realizarea prezentării istoriografiei problemei, vom marca cele două componente de bază: lucrările din mediul istoriografic românesc și cel polonez. Din cadrul istoriografiei românești, în lucrarea realizată au fost utilizate studiile și articolele mai multor istorici, printre

care putem nominaliza: I.Eremia, C.Rezachevici, L.Zabolotnaia, V.Pâslariuc, E.Baidaus ș.a. Dintre realizările istoriografice poloneze remarcăm lucrările istoricilor: A. Dziubinski, A. Wyczanski, J. Demel, I. Czamanska U. Swiderska Wlodarczyk, Z. Spieralski, M. Plewczynski ș.a.

**Baza ştiinţifico-metodologică a lucrării.** În cercetarea respectivă, am recurs la metodele fundamentate de investigaţie istorică: metoda istorico-comparativă, care se bazează în linii generale pe analogia dintre fenomenele și procesele istorice. Am utilizat de asemenea particularizarea și generalizarea, inducția și deducția. Metodele respective se vor corela cu principiul obiectivității. Considerațiile ontologice bazate pe suportul metodologic a îngăduit examinarea relațiilor moldo-polone în perioada anilor 1552-1595.

**Rezultatele cercetării.** Venirea în scaun a domnului A. Lăpușneanu reprezintă o evoluție calitativă în reglementarea relațiilor cu Curtea regală polonă. Sigismund August în schimbul reciproc de solii anunță domnul că își va asuma aducerea la cunoștință regelui maghiar și împăratului Romano-German Ferdinand I despre întronarea sa în scaunul Țării Moldovei. Candidatura lui Alexandru Lăpușneanu a fost promovată la Curte de către Mikolaj Sieniawski (1489-1569), care imediat după moartea lui Ștefan Rareș a trimis la candidat solia condusă de Maciej Wlodek [1, p.11-13]. Lăpușneanu strânge în jurul său o grupare filopolonă de boieri împreună cu care au depus în fața lui Sieniawski jurământ de fidelitate la Bacuta. Protecția poloneză, din start, a devenit un factor care a nivelat orice opoziție internă la prima etapă a domniei lui Lăpușneanu, „elita” Țării Moldovei nu a dorit să intre în conflict vădit cu partea poloneză care sprijinea noul domn. Omagiul repetat la Hârlău a devenit un punct nou al dezvoltării relațiilor Moldovei cu Polonia, aducând pe unii istorici polonezi ca D. Milewski la concluzia că Moldova era vasal în toată legea al Poloniei [2, p.46-47], marcându-se chiar ideea, considerată de noi eronată, că atunci s-a instalat un condominiu real polono-otoman asupra Țării Moldovei [3, p.294]. Evoluția relațiilor bilaterale era destul de complexă, cu fluctuații diplomatice, ajungându-se uneori chiar la antagonism [4, p.133].

Un factor important în relațiile bilaterale după venirea la putere a domnului Petru Șchiopu în 1577 devin cazacii zaporojeni care doresc să impună candidaturile lor pe tronul Moldovei. Aceste acțiuni politice erau intens utilizate de magnații polonezi pentru implementarea propriilor interese politice în direcția Moldovei. Partea poloneză adesea

se implica în treburile politice interne ale Moldovei, stăvilind uneori și avântul prea dinamic al cazacilor [5, p.718]. Rolul relațiilor bilaterale capătă o importanță majoră în cadrul relațiilor internaționale la sf. sec. XVI, când acestea erau un factor important în raporturile politice dintre coaliția Liga Sfântă și Imperiul Otoman. Conflictul Ligii cu otomanii a permis polonezilor să-și îndeplinească obiectivele politice din cadrul relațiilor bilaterale. Campania hatmanului Jan Zamoiski din 1595 și instalarea lui Ieremia Movilă ca domn al Țării Moldovei a permis instalarea uui condominiu politic polono-otoman asupra Moldovei, venind cu o propunere destul de atrăgătoare pentru otomani, să restabilească suzeranitatea otomană în Moldova prin intermediul polonilor, practic fără niciun efort din partea otomanilor, astfel modificând statutul politico-juridic internațional al Țării Moldovei [6, p.91].

**Concluzii.** Intervalul de timp dintre venirea la putere a lui Alexandru Lăpușneanu și urcarea în tronul Țării Moldovei a lui Ieremia Movilă reprezintă un moment crucial în evoluția politică și a statutului juridic al statului moldovean. În acest context, relațiile moldo-polone capătă o importanță însemnată. Cadrul cronologic stabilit a fost marcat de un grad sporit de instabilitate politică, Țara Moldovei devenind un factor important în dinamica relațiilor Poloniei cu Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic. Interesul tot mai mare al magnaților poloni se datorează, pe lângă interesele proprii în contextul relațiilor cu Imperiul Otoman și fenomenului pribegirii boierilor moldoveni în Polonia, și preluarea de către aceștia a indigenatului polon. Lucru care a grăbit anumite procese politice ca de exemplu venirea Movileștilor la tron care au și înfăptuit schimbarea statutului politico-juridic al Țării Moldovei în anul 1595.

***Referințe:***

1. SZUTKIEWICZ, B. Polska a Moldowia w latach 1551-1572. In: *Bialostockie teki Historyczne*, 2009, t.9, pp. 11-24.
2. MILEWSKI, D. Moldawia w orbicie wplywow, polskich (1552-1572). In: *Spotkania polsko-moldawskie.* Ksiega poswiecona pameci prof. Janusza Solaka, pp. 43-57.
3. MILEWSKI, D. Przywilej Jana Jakuba Basilikosa Heraklidesa dla Olbrachta Laskiego. In: *Saeculum Christianum: pismo historyczne,* 2014, 21, pp. 291-295.
4. BURTEA, Ion. *Ion Vodă*. București: Meridiane, 1971, 135 p.
5. REZACHEVICI, C. *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova 1324-1881*. Vol. I. București: Editura Enciclopedică, 2001, 864 p.
6. EREMIA, Ion. *Istoria Românilor*: Curs de prelegeri. Partea II, 1504-1750. Chișinău: Cartdidact, 2003. 204 p.